

IS PALJASTAA

Satoja miljoonia palanut

TERVEYDENHUOLTO: Sähköisten palveluiden uudistamisessa on palanut rutkasti verorahaa: muun muassa kaukumatkoihin, juhlimiseen ja konsultointiin tyhjästä.

MILJONIEN konsulttipalkkioita tyhjästä. Maailmanympärimatkoja, öitä viiden tähden hotelleissa. Tuhansia euroja taksimatkoihin ja juhlimiseen.

Vuosikymmenen kestänyt terveydenhuollon sähköisten palvelujen kehittäminen on niellyt satoja miljoonia euroja veronmaksajien rahaa.

Miljoonia on kaadettu varsin kyseenalaisiin kohteisiin.

Itä-Suomen yliopiston informaatio-oikeuden ja tietoteknologiaoikeuden professori **Tomi Voutilainen** laskee hukkaan heitetyksi summaksi puoli miljardia euroa.

IS selvitti, mihin kaikkien rahaa on takavuosina hassattu.

VALTIONTALOUDEN tarkastusviraston raporteista selviää, että Sosiaali- ja terveysministeriön valvomissa kehityshankkeissa rahaa on tuhlatu varsin villisti. Oman osaamisen puuttessa projektien johtoon on palkattu konsultteja, jotka ovat lennelleet ympäri maailmaa verkostoitumassa.

Myös hankkeiden työntekijät ovat viihtyneet ulkomaisissa seminaareissa. Kotimaassa on liikuttu koko maassa. Sen hinnaksi Sitra arvioi jopa 1,8 miljardia euroa.

Kaiken lisäksi hankinnat ja palvelut on usein ostettu ilman kilpailutusta, mikä on nostanut hintoja rikkoon räikeästi hankintalakea. Itse tulokset ovat yleensä jääneet olemattomiksi, pait-

si miljoonavoivot käärineille konsulttiyrityksille.

SUURIMPIA epäonnistumisia on Voutilaisen mukaan verorahoilla kehitetty Uranus-järjestelmä, josta HUS on päättänyt luopua kohutun Apotti-hankkeen myötä.

Noin 450 miljoonan euron hankkeessa aiotaan rakentaa Uudellemaalle uusi potilastietojärjestelmä. Myöhemmin uudistus on tarkoitus tehdä koko maassa. Sen hinnaksi Sitra arvioi jopa 1,8 miljardia euroa.

VUOTILAINEN epäilee, että takavuosien villi meno tulee jatkumaan. Järjestelmän tilaamista suunnitellaan jälleen ulkopuoliselta konsulttiyritykseltä.

– Suomalainen terveydenhuollon lainsäädäntö on sekalaisuudessaan niin ainutlaatuinen, ettei ulkomaista ratkaisua voida ottaa käyttöön sellaisenaan. Usein tällaiset hankkeet ovat päättyneet täydellisiin epäonnistumisiin, Voutilainen toteaa.

– Toivoa sopii että näin ei käy. Julkisessa hallinnossa omista virheistä ei haluta oppia sitten millään. Nyt olisi syytä katsoa, että samoja virheitä ei tehdä.

JOHANNES KOTKAVIRTA

4 faktaa

1. Sosiaali- ja terveysministeriö, kunnat ja Kela aloittivat vuonna 2003 hankkeen, joka tähtäsi terveysalan tietoliikenteen sähköistämiseen.
2. Tavoitteena oli, että vuoteen 2011 mennessä kaikki tieto kulkee sähköisesti terveyskeskusten sairaaloiden, lääkärin ja apteekkien välillä.
3. Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa vuosina 2011 ja 2012 julkaisemissaan raporteissa valtaosan tavoitteista epäonnistuneen. Pääsyyinä pidetään puutteita Sosiaali- ja terveysministeriön osaamisessa ja valvonnassa.
4. Terveydenhuollon sähköinen potilastietojärjestelmä aiotaan uusia tulevan vuosikymmenen aikana. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra arvioi uudistuksen hinnaksi 1,2-1,8 miljardia euroa.

”Toivoa sopii että näin ei käy. Julkisessa hallinnossa omista virheistä ei haluta oppia sitten millään. Nyt olisi syytä katsoa, että samoja virheitä ei tehdä.”

Informaatio-oikeuden ja tietoteknologiaoikeuden professori Tomi Voutilainen

> Yksityisellä onnistuttu

YKSITYISESSÄ terveydenhuollossa maanlaajuiset potilastietojärjestelmät ovat arkipäivää.

Terveystaloilla oma järjestelmä on ollut käytössä jo vuosia. 150–160 toimipisteen yli 6 000 työtekijää käyttävät

samaa järjestelmää, jossa on yli 3 miljoonaa suomalaista. Järjestelmän kautta myös potilaat pääsevät tarkastelemaan tietojensa ja tekemään ajanvarauksia.

– Kun asia pyritään järjestämään oikein tehokkaasti, pystytään se myös tekemään, kehuu Terveystalon kaupallinen johtaja **Tuomas Kahri**.

Noin 130 yrityskauppaa

tenhnyt Terveystalo on joutunut yhdistämään suuren määrän erilaisia tietojärjestelmiä, missä on omat haasteensa.

– Käytännössä jokaisella ostetulla yrityksellä on ollut käytössään eri tuotteet kuin meillä. Mutta tiedot on pystytty integroimaan ja siirtämään yhden potilastietojärjestelmän käyttöön, Kahri sanoo.

Hinnaltaan näin toteutettu järjestelmä on jäänyt kaus julkisen puolen hinta-arvioista, jotka ovat nousseet miljardeihin euroihin.

– Olemme uusineet järjestelmämme viimeisen kolmen vuoden aikana lähes kokonaan, ja kustannus on ollut murto-osa nyt esillä olleesta julkisen puolen kustannuksesta.

> ”Korjausliikkeitä on tehty”

STM:SSÄ ei allekirjoiteta Voutilaisen laskelmia. Johtaja **Eija Koivurannan** mukaan sähköiseen reseptiin ja kansalliseen potilasarkistoon kuluu vuoteen 2014 mennessä arviolta 200 miljoonaa, eikä

kaikki ole mennyt hukkaan. Koivuranta kuitenkin myöntää VTV:n raporteista paljastuvat takavuosien virheet.

– Ministeriön virhe on ollut hankkeiden riittämättömän ohjaus. Siitä olemme tietysti pahoillamme.

Ministeriö on siirtynyt paikallisista isoisiin alueellisiin ja kansallisiin hankkeisiin. Myös lainsäädäntöä ja ohjauskeinoja korjataan Koivurannan mukaan jatkuvasti.

Samalla ministeriön hallinto on vahvistettu perustamalla tietojohdan virka ja virkamiehiä kouluttamalla.

– Näiden raporttien julkaisun aikaan oli jo tehty isoja korjausliikkeitä, Koivuranta sanoo. Aikaisemmin hankkeita ohjasi ministeriössä pieni tiimi. Viime vuonna THL sai operatiivisen yksikön, jossa on parikymmentä henkilöä.

VTV:n tarkastusraporteista ilmenee, kuinka holtittomasti terveydenhuollon kehittämiseen tarkoitettuja verovaroja on käytetty.

OULUSSA vuosina 2005–2007 toteutettu omahoito-hanke aloitettiin sijoittamalla 10 000 euroa kahden työntekijän rekrytointi-ilmoitukseen.

VTV:n raportissa moitittiin lisäksi kilpailutuksen puutteita sekä matkakustannuksia, jotka olivat kaksinkertaistuneet arvioiduista. Erityisesti kiinnitettiin huomiota yli 10 000 euron taksiluihin, kun valtaosa työntekijöistä asui ja työskenteli paikkakunnalla.

Lisäksi kävi ilmi, että hankkeessa mukana ollut konsultti oli lennätetty koulutukseen San Franciscoon Yhdysvaltoihin. Raportin mukaan yli 4000 euron hintainen matka ei ollut perusteltu, sillä koulutus ei liittynyt suoraan hankkeeseen. Hankkeen loppuseminaari

Taksikuluihin 10 000 €

järjestettiin prameasti Finlanditalolla. Juhlaan uposti yli 7 000 euroa. Lopulta koko hanke kaatui, ja Oulun kaupunki päätyi ostamaan kerran maksamansa sähköiset palvelut uudelleen. Veronmaksajille hinnaksi kertyi yhteensä 3,9 miljoonaa euroa.

Tarkastuksessa myös kiinnitettiin huomiota KTL:n vuonna 2006 järjestämien TerveSuomi-hankkeen pikkujoulujen kustannuksiin. Pikkujoulujen tarjoilukustannukset olivat 4 382 euroa ja ohjelmakustannukset 2 500 euroa.

Terveysjärjestönortoalin... isä... et...

KANSANTERVEISLAITOKSEN (nykyinen THL) Terve Suomi-verkkopalvelun suunnittelijaksi valittiin vuonna 2006 ilman kilpailutusta Accenture, joka laskutti pelkää verkkosivun suunnittelutyöstä yli 450 000 euroa.

Lähinnä linkkejä muille sivustoille sisältänyt verkkopalvelu jäi varsin lyhytikäiseksi.

Verkkosivun päivitys lopetettiin rahoituksen puut-

teessa pian palvelun avaamisen jälkeen.

VTV:n tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Kansanterveyslaitoksen Terve Suomi-hankkeen pikkujoulujen kustannuksiin. Pikkujoulujen tarjoilukustannukset olivat yli 4 300 ja ohjelmakustannukset 2 500 euroa.

Julkista rahaa ”kansalaisen terveystietoportaaliin” kaadettiin yhteensä yli 4 miljoonaa euroa.

Nettisivujen suunnitteluun 450 000 €

summa oli noin 185 000 euroa. Laskujen liitteenä oli raportti laskutuskauden toiminnasta yleispiirteisesti ja tuntiraportti. Ohjelmapäällikkönä toiminut konsultti oli laskuttanut toiminnastaan pääosin täyspäiväisesti. Laskuihin sisältyi myös ulkomaanmatkoja sopimuskaudella muun muassa Ranskaan, Kiinaan, Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Belgiaan ja Ruotsiin.

Tekes teki ohjelmapäällikkyyttä koskevan kuntaraportin kesä-

TEKESIN vuosina 2004–2009 toteuttama FinnWell-ohjelma tähtäsi terveydenhuollon tuottavuuteen ja kansainvälistymiseen.

Jo ennen hankkeen alkua Tekes tutustui paikan päällä USA:n, Japanin, Englannin ja Slovenian terveysteknologiakenttään.

Ohjelman puitteissa järjestettiin myös lukuisia seminaari- ja tiedonhankintamatkoja Eurooppaan, Kiinaan ja Yhdysvaltoihin. VTV piti osaa matkoista kyseenalaisina ja niistä tehtyjä matkaraportteja puutteellina.

Hankkeen johtoon palkattu ulkoisen yhtiön konsultti edisti kansainvälistymistä vieraillemalla muun muassa Espanjassa, Italiassa, Belgiassa, Kiinassa, Yhdysvalloissa, Unkarissa, Saksassa,

Kanadassa, Ranskassa, Luxemburgissa, Ruotsissa, Itävallassa, Tanskassa, Iso-Britanniassa ja Pohjois-Irlannissa.

Palveluistaan konsultti laskutti noin miljoona euroa. VTV:n raportissa todettiin myöhemmin, että ulkopuolisen konsultin palkkaaminen ei olisi ollut tarpeen.

Tekes rahoitti ohjelmaa peräti 92 miljoonalla eurola, mutta kansainväliset läpimurrot jäivät saavuttamatta.

KOMMENTTI

Peli poikki

Terveydenhuollon it-hankkeiden tarkastusraportit ovat hiuksia nostattavaa luettavaa.

Tarinoissa seikkailevat vuodesta ja epäonnistumisesta toiseen samat yritykset, joilta palkattujen konsulttien armoilla päätäjät tuntuvat täysin olevan.

Pöyristyttävintä on tapa, jolla hankintoja on tehty jatkuvasti ilman lain edellyttämää kilpailutusta. Näistä lehmänkaupoista veronmaksajalle on jäänyt usein käteen pelkkää ilmaa.

Vastuun kantavasta Sosiaali- ja terveysministeriöstä vakuutetaan, että virheistä on nyt opittu. Tulevan potilastietojärjes-

telmän toteuttajaksi on kuitenkin jälleen valikoitumassa tuttu yritys, joka pääsi vielä suosittelemaan ratkaisuksi omaa tuotettaan. Kuulostaa tutulta.

Satojen miljoonien julkisten varojen käytössä lain noudattaminen on vähintään, mitä veronmaksaja voi päättäjiltä vaatia.

Edes julkista rahaa ei saa heittää hukkaan, vaikka sitä tuntuisi riittävän loputtomasti.

JOHANNES KOTKAVIRTA

johannes.kotkavirta@iltasanomat.fi

